



TAO TE TING

LaoC' /starý mistr/

1. kapitola - uskutečňování tao

Tao, které lze postihnout slovy,
není věčné a neměnné tao;
jméno, které lze pojmenovat,
není věčné a neměnné jméno

Bezejmenné je prapočátkem nebe a země.
Pojmenované je matkou všeho stvoření.

Proto ten, kdo zůstává bez žádosti,
proniká k jádru této tajemnosti;
kdo je naplněn žádostmi,
postihuje jen vnější tvářnost věcí.

To obojí ač má rozličná jména
vyvěrá ze stejného prapůvodu.
Stejnost toť hlubina záhadnosti.
Záhada všech záhad,
Brána veškeré tajemnosti.

2. kapitola - pěstovat osobnost

Každý svět poznává krásné jako krásné,
a tím (poznává) i ošklivé.

Každý poznává dobré jako dobré,
a tím (poznává) i zlé.

Tak jsoucí a nejsoucí se plodí,
těžké a snadné navzájem se tvoří,
dlouhé a krátké navzájem se měří,
vysoké a nízké navzájem se pojí,
zvuky a tóny se navzájem slučují,
předtím a potom se navzájem sledují.

Proto moudrý jedná, aniž zasahuje,
poučuje aniž mluví.

Tvorstvo jednou dané neodmítá.
Vytváří, aniž co vlastní,
působí, aniž na čem závisí,
dovršuje, aniž na čem lpí.
Právě proto, že na ničem neulpívá,
nic ho neopouští..

3. kapitola - přivádět lid k míru

Nevynášejte vznešené
a lidé se nebudou svářit;
nevychvalujte těžko dostupné
a lidé nebudou krást;
nevystavujte žádoucí
a lidská srdce nebudou jitřena.

Proto: vládneli moudrý,
vyprazdňuje srdce lidí
a naplňuje jejich mysl;
oslabuje ctižádost lidí
a zpevňuje jejich páteř.
Bez ustání usiluje,
aby lidé byli bez chtivosti a zchytralosti;
stará se,
aby ti, kdož jsou zchytralí,
se neodvážili zasahovat

Jednáme-li, aniž zasahujeme,
nic není bez vlády..

4. kapitola - bez počátku

Tao ač prázdné působí,
jako by bylo nevyčerpatelné.
Jak je propastné!
Jako by bylo praotcem všech věcí!

Zmírňuje svou ostrost,
pořádá svůj chaos,
tlumí svou oslnivou zář,
ztotožňuje se se svým prachem.

Jak je nezměrné!
Jako by trvalo od věků!
Nevím, koho je synem.
Zdá se, že bylo dříve než Nejvyšší..

5. kapitola - působnost prázdna

Nebesa a země neprojevují lidumilnost,
tvorstvo je pro ně tolik
co slaměný (obětní) pes.

Moudrý neprojevuje lidumilnost
lidstvo je pro ně tolik
co slaměný (obětní) pes.

Prostor mezi nebem a zemí
zdaž není jako kovářský měch?
Je prázdný a nezbortí se,
je v stálém pohybu a stále více vydává.

Leč: přemíra slov svůj počet vyčerpá.
Není proto lépe zachovávat "míru věcí"?

6. kapitola - uskutečňování forem

Duch hlubiny nikdy neumírá.
To je, co nazýváme tajemnou matkou zrodu.

Branou tajemného zrodu je to,
co nazýváme kořenem nebe a země.

Nepřetržitě a bez ustání trvá
a působí bez násilí..

7. kapitola - ukrývat svou zář

Nebe stále trvá,
země stále zůstává.
Nebe a země jsou stálé a trvalé,
protože nežijí ze sebe;
proto mohou žít ustavičně.

To je, proč moudrý
opomíjí sebe a tím se prosazuje,
zbavuje se sebe a tím se zachovává.

Zdaž ne právě tím, že je bez osobních zájmů,
může všechny své zájmy uskutečňovat?.

8. kapitola - podstata smírnosti

Nejvyšší dobro je jako voda:
dobrotivě prospívá všemu tvorstvu
a s nikým není ve sváru.
Spokojuje se nejnižšími místy,
o něž nikdo z lidí nedbá;
a tím se blíží věčnému tao.

Obydlí je dobré, máli polohu.
Srdce je dobré, máli hloubku.
Štědrost je dobrá, máli laskavost.
Řeč je dobrá, máli věrnost.
Vláda je dobrá, máli pořádek.
Činnost je dobrá, máli způsobilost.
Pohyb je dobrý, máli vhodnost.

Toliko tam, kde není sváru,
není pohrom ani příkoří..

9. kapitola - rozvíjet rovnováhu

Chcešli podržet něco do krajnosti plné,
lépe, když toho zanecháš.
Chcešli podržet něco do krajnosti ostré,
nadlouho to nezachováš.
Mášli síň plnou zlata a drahokamů,
nic ti je nemůže uchránit.
Mášli moc a bohatství a k tomu zpupnost,
nemůžeš ujít vlastní zkáze.

Dovršit dílo,
splnit své poslání
a stáhnout se do ústraní
tot' cesta nebeského tao..

10. kapitola - umět jednat

Kdo soustřed'uje svou duševní sílu k tomu,
aby objímal jedno,
nemůže zůstat rozpolcen.

Kdo soustřed'uje svou životní energii k tomu,
aby dosáhl mírnosti a poddajnosti,
může zůstat jako novorozené děcko.

Kdo opatruje a chrání před poskvrnou
hlubinu svého nitra,
může zůstat bez úhony.

Kdo s láskou k svému lidu
řídí vládu na zemi,
může zůstat bez zasahování.

At' brána nebes se otvírá nebo zavírá,
může zůstat klidný jako samice u ptáčat.

At' jasnozřivě proniká do všech končin světa,
může zůstat bez vědomostí.
Plodí vše, živí vše.

Vytvářet a nevlastnit,
působit a nezáviset,
být v čele a neovládat
to je, co se nazývá tajemnou ctností..

11. kapitola - působení "ničeho"

Třicet loukotí spojených vjedno dává kolo,
leč "nic" mezi nimi tvoří použitelnost vozu.

Hlína hněte a tvoří nádoby,
leč "nic" jejich vnitřku tvoří použitelnost nádob.

Staví se dům a vysekávají se okna a dveře,
leč "nic" jeho otvorů tvoří použitelnost domu.

Tak v tom, co jest, spočívá prospěšnost,
v tom, co není, spočívá užitečnost..

12. kapitola - krotit vášně

Změť pěti barev oslepuje oko,
změť pěti tónů ohlušuje ucho,
změť pěti chutí otupuje ústa.

Honba a prudký cval
rozněcují lidská srdce.

Vzácné a drahé věci
zavádějí člověka na scestí.

To je, proč moudrý
je soustředěn na to, co je v jeho nitru,
nikoli na to, co postřehují jeho smysly.
Podržuje jedno a odmítá druhé..

13. kapitola - ošklivit si hanbu

Přízeň je zahanbující jako strach,
pocta je velké soužení pro tělo.

Co znamená: přízeň zahanbující jako strach?

Přízeň stahuje dolů;
dosáhneš jí, máš strach,
pozbudeš jí, máš strach.

To je, proč pravím:
přízeň je zahanbující jako strach

Co to znamená: pocta je velké soužení jako tělo?

Mám velké soužení, protože mám tělo.
Kdybych neměl tělo,
jaké soužení bych mohl mít?

Proto:
Kdo cení své já pro veškerenstvo,
tomu možno svěřit svět
Kdo miluje své já pro veškerenstvo,
tomu možno odevzdat svět..

14. kapitola - chvála tajemného

Patříš na ně a nevidíš je;
proto se nazývá nepatrné.
Nasloucháš mu a neslyšíš je;
proto se nazývá nevýrazné.
Chceš je uchopit a nezachytíš je;
Proto se nazývá neurčité.

Toto trojí nelze dále probádat.
Směšuje se a prolíná v jedno.
Jeho nejvyšší část není jasná,
jeho nejnižší část není temná.
Je nepřetržité a neustálé,
je nepojmenovatelné.

Vždy znovu se vrací k původní nebytnosti.
To je, proč se nazývá
tvar beztvarého, obraz nezobrazeného.
Proto se nazývá neurčitelné.

Jdešli mu vstříc nevidíš jeho tvář,
sleduješli je nevidíš jeho zád'.

Kdo obsáhne tao dávných dob,
může řídit přítomné jsoucno,
může poznat začátek pradávnosti.
To je, co nazývám odvěkostí tao..

15. kapitola - příklad ctnosti

Ti, kdož v dávných dobách prosluli jako mudrci,
byli nesmírně jemní, odtažití a podivuhodně pronikaví.
Byli tak hlubocí, že je můžeme jen stěží pochopit.
Protože nejsme s to je plně poznat,
snažíme se je alespoň přibližně znázornit.

Jak byli obezřelí!
Jako ten, kdo v zimě přechází řeku.
Jak byli ostražití!
Jako ten, kdo se hrozí ze všech stran sousedů.
Jak byli zdrženliví!
Jako ten, kdo je hostem na návštěvě.
Jak byli nevyzpytatelní!
Jako tající tříšť ledu.

Jak byli strozí!
Jako holý peň stromu.
Jak byli všeobsáhlí!
Jako široké údolí.
Jak byli nezbadatelní!
Jako zkalená tůň.

Kdo je schopen zkalené klidem zčistit
a postupně vyjasnit?
Kdo je schopen klidné pohybem vzrušit
a postupně oživit?

Kdo v sobě chrání toto tao,
nedychtí být naplňován.
Právě proto, že není přeplněn,
může se spotřebovávat,
aniž potřebuje obnovy..

16. kapitola - návrat k prazákladu

Dosáhnout vrcholu prázdna!
Prožívat plnosti klidu!
V společném procesu rodí se všechno tvorstvo,
a vše, jak pozoruji, se znovu vrací zpět.

Každý tvor rozkvétá a roste do plnosti
a každý se znovu vrací k svému prazákladu.
Návrat k prazákladu znamená plnost klidu.
To je, čemu se říká naplnit své určení.

Naplňovat své určení znamená věčnost.
Znat věčnost znamená osvícenost.
Neznat věčnost znamená zaslepenost a zkázu.

Kdo zná věčnost, obsahuje všeobsáhlost,
kdo má všeobsáhlost, obsahuje nestrannost,
kdo má nestrannost, obsahuje důstojenství královské.

Královské důstojenství vede k nebesům,
nebesa vedou k tao,
tao vede k věčnému trvání.

Pak zánik těla není hrozbou.

17. kapitola - přirozenost jednání

V dobách velkých vládců
lid sotva věděl, že je má.
Jejich nástupce lid ctil a miloval,
k dalším hleděl se strachem,
od dalších se s pohrdáním odvracel.

Tam, kde chybí důvěra,
tam povstává nedůvěra.

Jak uvážlivá a vzácná jsou tato slova!
Když dílo bylo dokončeno,
práce ve svůj čas vykonány,
všechni lidé si svorně říkali:
jsme a žijeme jako příroda.

18. kapitola - úpadek mravů

Kde je opuštěno svrchované tao,
objevuje se lidumilnost a spravedlnost.
Kde vládne chytrost a obratnost,
objevuje se pokrytectví a klam.
Kde nejsou v souladu příbuzenské vztahy,
objevuje se synovská úcta a bratrská láska.
Kde je země ve zmatcích a nepořádku,
objevuje se loajálnost a věrnost.

19. kapitola - návrat přirozenosti

Zanechte svatosti,
odhod'te učenost
a prospěch lidu se zestonásobí!

Zanechte lidumilnosti,
odhod'te spravedlnost
a lidé se vrátí k synovské úctě a lásce!

Zanechte zchytralosti,
odhod'te ziskuchtivost
a nebude zlodějů a banditů!

Z těchto tří (věcí) lze soudit,
že to, čemu se říká "vzdělanost",
samo nestačí.

Hled'te si proto udržet to,
co k vám přináleží:
projevujte prostotu,
uchovejte neporušenost,
omezujte jednostrannost,
brzděte žádostivost!

20. kapitola - lišit se od prostřednosti

Odložte učenost a budete bez starostí!

Souhlas a přitakání čím se od sebe liší?
Dobré a zlé jaký je mezi nimi rozdíl?
Avšak: čeho se lidé hrozí,
toho se nelze nehrozit.

Ó jaká bezútěšnost! A její meze dosud nelze dohlédnout!
Davy se radují a veselí,
jako by slavily obětní hostinu,
jako by stoupaly k terasám o příchodu jara!

Já jediný zůstávám tichý a neúčastný,
jako bych byl bez tvaru a znaku,
jako dítě vyšlé z lůna, které se dosud neusmálo.
Ztracen jako poutník, který nemá kde spočinout.

Běda! Mé srdce je prázdné jako srdce pomatence!
Jsem tak nevědomý a zmatený!

Lidé tohoto světa jsou plni světla,
jen já jediný jsem jako v temnotách!
Lidé tohoto světa jsou čilí a obratní,
jen já jediný jsem zemdlený a netečný!

Jsem pustý jako moře, zmítán a hnán
jako bych neměl kde zakotvit!
Lidé tohoto světa jsou schopní a prospěšní,
jen já jediný jsem bezcenný a k ničemu!

Já jediný se liším od ostatních,
neboť ctím a velebím Matku živitelku všeho.

21. kapitola - čiré srdce

Velká ctnost ve svém projevu
zcela a výhradně sleduje tao.
Tao co do své povahy
je neurčitelné a nepostižitelné.

Nepostižitelné a neurčitelné
v němž spočívají všechny tvary!
Neurčitelné a nepostižitelné
v němž spočívají všechny věci!
Temné a neproniknutelné
v němž spočívá jádro veškerosti!

Toto jádro toť naprostá pravost,
v němž spočívá plnost spolehnutí.
Od pradávna dodnes jeho jméno nepomíjí,
aby dozíralo na zrod všech věcí.

Odkud vím, že takový je zrod všech věcí?
Právě skrz toto.

22. kapitola - rozvíjet nenáročnost

Co je neúplné, dojde úplnosti.
Co je křivé bude narovnáno,
co je vyhloubené, bude naplněno,
co je vetché bude obnoveno;
kdo žádá málo, obdrží mnoho,
kdo žádá mnoho, sejde na scestí.

To je, proč se moudrý upíná na jedno,
a stává se příkladem světa.
Nevystavuje se na odiv,
a proto září.
Nepokládá se za dokonalého,
a proto je slaven.
Neprosazuje se,
a proto dochází uznání.
Nevyvyšuje se,
a proto vyniká.
Nebojuje a nesoupeří,
a proto není na světě nikdo,
kdo by se odvážil s ním měřit.

Jestliže staří říkali:
"Co je neúplné, dojde úplnosti"
zdaž to byla jen prázdná slova?

Vpravdě, dovršující úplnost,
vracíme se k prazákladu.

23. kapitola - prázdnota nebytí

Být úsporný ve slovech odpovídá přírodě.
Prudký víchř netrvá celé ráno,
prudký déšť netrvá celý den.

Kdo způsobuje tyto věci?
Nebe a země.
Když ani nebe a země se nemohou projevat
bez přestání,
oč méně pak člověk!

Proto ten, kdo své počínání spojuje s tao,
obsahuje tao, ztotožňuje se s tao.
Své počínání spojuje s ctností,
ztotožňuje se s ctností,
své počínání spojuje s újmou,
ztotožňuje se s újmou.

Kdo je ztotožněn s tao,
toho i tao přijímá se zalíbením.
Kdo je ztotožněn s ctností,
toho i ctnost přijímá se zalíbením.
Kdo je ztotožněn s újmou,
toho i újma přijímá se zalíbením.

Tam kde chybí důvěra,
povstává nedůvěra.

24. kapitola - trpkost slávychtivých

Kdo vystupuje na špičky,
nemůže pevně stát.
Kdo kráčí strojeně,
nemůže dlouho jít.

Kdo se vystavuje na odiv,
nemůže dlouho zářit.
Kdo se pokládá za dokonalého,
nemůže být oslavován.

Kdo se prosazuje,
nemůže být uznáván.
Kdo se vyvyšuje,
nemůže vynikat.

Pro tao je jako výkal a odpadky,
jež v každém budí odpor a hnus.
Proto ten, kdo obsahuje tao,
u toho neprodlévá.

25. kapitola - obraz tajemného

Existuje cosi mlžné a beztvaré,
a přece hotové a dovršené.
Povstalo mezi nebem a zemí.

Je tak tiché! Tak pusté!
Stojí samo a nemění se.
Proniká vše vůkol a nic je neohrožuje.
Může se pokládat za matku veškerenstva.

Jeho jméno neznám.
Označuji je jako "tao".
Donucen dát mu jméno,
nazývám je "svrchované".

Svrchované toť unikající.
Unikající toť vzdalující se.
Vzdalující se toť vracející se.

Proto: Tao je svrchované,
nebe je svrchované,
země je svrchovaná,
i královské důstojenství je svrchované.
V okrsku zemském jsou čtyři svrchovanosti
a královské důstojenství zaujímá jednu z nich.

Člověk se řídí podle země,
země se řídí podle nebe,
nebe se řídí podle tao,
tao se řídí podle sebe.

26. kapitola - ctnost závažnosti

Těžké je základem lehkého,
klid je vládcem nepokoje.

Proto moudrý kráčí po celý den,
aniž opouští tíhu břemene.
I při pohledu na nejkrásnější nádheru,
setrvá v klidu nad vše povznesen.

Jak je možné,
aby vládce deseti tisíc vozů
svým chováním znevažoval říši?

Znevažováním pozbýváme základu,
nepokojem pozbýváme vlády.

27. kapitola - užitečnost vhodnosti

Kdo dobře chodí, nezanechává stop.
Kdo dobře mluví, nedopouští se chyb.
Kdo dobře počítá, nepoužívá počítadla.
Kdo dobře zavírá, nepotřebuje závor ani klíčů,
a co zavře, nikdo neotevře.
Kdo dobře svazuje, nepotřebuje provazů ani uzlů,
a co sváže, nikdo nerozváže.

To je, proč moudrý
vždy dobrotivě pomáhá lidem
a nikoho nezavrhne.
Vždy dobrotivě pomáhá tvorům
a nikoho neodmítá.
Tomu se říká skrytá osvícenost.

Proto ten, kdo koná dobro,
je nedobrému učitelem;
ten, kdo nekoná dobro,

je dobrému cenným materiálem.

Nemít v úctě, co je pro nás učitelem,
nemít v lásce, co je pro nás cenným materiálem,
vede přes všechnu chytrost k velkým omylům.
Tomu se říká potřeba prozíravosti.

28. kapitola - návrat k jednoduchosti

Kdo ví, co je v něm mužného,
a má na paměti co je v něm ženského,
stává se hlubokým řečištěm světa,
neopouští stále působící ctnost
a může se vrátit do stavu novorozeného děcka.

Kdo ví, co je v něm jasného,
a má na zřeteli co je v něm temného,
stává se vzorným příkladem světa.
Kdo je vzorným příkladem světa,
neodchyluje se od stále působící ctnosti
a může se vrátit do stavu vrcholného nebytí.

Kdo ví, co je v něm úctyhodného,
a má na zřeteli, co je v něm zahanbujícího,
stává se širokým údolím světa.
Kdo je širokým údolím světa,
má dostatek stále působící ctnosti
a může se vrátit do stavu původní jednoduchosti.

Rozptylováním jednoduchosti
povstávají "nádoby užitku".
používány moudrým,
slouží jako nástroje vlády a správy.
Pak svrchovaný řád
zůstává nerozdělen a neporušen.

29. kapitola - o nezasahování

Kdokoli se chce zmocnit světa a zacházet s ním,
ten jak já jsem viděl ztroskotá.
Neboť svět je posvátná nádoba,
s kterou nelze zacházet.
Kdokoli s ní chce zacházet, zničí ji.
Kdokoli si ji chce přisvojit, ztratí ji.

Mezi bytostmi některé vedou, jiné následují.
Dech některých vane jemně, jiných prudce.
Některé jsou silné, jiné slabé.
Některé se dovršují, jiné uvadají.

To je, proč moudrý odmítá vše,
co je přehnané,

co je výstřední,
co je přes míru.

30. kapitola - varovat se zbraní

Ten, kdo v radách pozemskému vládci uplatňuje tao,
nezastrašuje svět řinčením zbraní.
Takové počínání přináší odvetu.

Kde tábořilo početné vojsko,
zarůstá země hloží a bodláčím.
Kudy táhla mocná armáda,
vždy přicházejí hladová léta.

Dobrý se spokojuje s dosažením výsledku, tot' vše,
a neodvažuje se uplatňovat dále násilí.
Dosáhl-li výsledku, nebude se vynášet,
nebude se zpupně chovat;
neboť došel výsledku,
protože nemohl jinak.

Výsledku se nesmí dosahovat násilím,
neboť co je příliš silné,
počne upadat a chátrat;
a to je proti tao.

Co je proti tao
předčasně zaniká.

31. kapitola - odložit zbraně

I nejzácnější zbraň je nástrojem neštěstí,
jež budí u každého odpor.
Proto ten, kdo obsahuje tao, se u ní nezdržuje.

Ušlechtilý muž, mešká-li doma,
cení levici jako místo cti,
Mešká-li ve zbrani,
cení pravici jako místo cti.

Zbraně jako nositelé neštěstí
nejsou nástrojem vhodným pro ušlechtilého muže.
Proto jich užívá, jen nemáli vyhnutí.
klid a mír klade nade vše.

Ve vítězství není nic oslavného.
Radovat se z vítězství
znamená mít potěšení v zabíjení lidí.
Kdo se raduje ze zabíjení lidí,
nikdy nebude sto uplatnit své cíle ve světě.

Při příznivých událostech je přednost dávána levici.
Při nešťastných událostech je dávána přednost pravici.

Při bitvě má pobočník místo na levé straně,
vrchní velitel na pravé straně.
To znamená, že zaujímají místa jako při smutečním obřadu.

Jeli pobyto velké množství lidí,
má to vzbuzovat velký žal a smutek.
Kdo zvítězil v bitvě, má zaujímat místo
podle pravidel pohřebních obřadů.

32. kapitola - blaženství ctnosti

Tao je věčné a zůstává beze jména.
Ač ve své jednoduchosti zdá se nepatrné,
nic na světě se mu neodvážívá čelit.

Kdyby knížata a králové je dovedli zachovávat,
všechno tvorstvo by jim samo vyšlo s úctou vstříc.
Nebesa a země by se v souladu spojily,
aby vydaly sladkou rosu,
a lid sám od sebe, bez příkazu a nátlaku,
by žil v rovnosti a míru.

S počínajícím řádem jsou dána jména.
Jakmile jsou zde jména,
je třeba vědět, kdy se zastavit.
Vímeli včas, kdy ustat
Vystříháme se pohromy.

Tao ve vztahu k veškerenstvu je pro ně tím,
čím jsou řeky a moře pro proudy a horské bystřiny.

33. kapitola - ctnost rozlišování

Kdo zná druhé, je chytrý;
kdo zná sebe, je moudrý.

Kdo přemáhá druhé, je silný;
kdo přemáhá sebe, je mocný.

Kdo se umí spokojit, má hojnost;
kdo dovede vytrvat, má vůli.

Kdo se neodchyluje od svého učení,
má dlouhé trvání.

Kdo smrtí nezaniká,
má stálé trvání.

34. kapitola - úkol dovršování

Svrchované tao, jež zaplavuje vše,
rozprostírajíc se vpravo i vlevo!

Od tebe závisí zrod všeho tvorstva,
ty však nikoho neodmítáš!
Vše dovršuješ, samo však zůstáváš bez věhlasu!
S láskou pečuješ o všechno tvorstvo,
nežádáš si však být nikomu pánem!

Tím, že trvale zůstáváš bez nároků,
možno tě nazvat "malé".
Tím, že všechno tvorstvo se k tobě vrací,
ty však nikomu nechceš být pánem,
možno tě nazvat "velké".

To je, proč moudrý nikdy neusiluje o velikost,
a proto může svou velikost dovršovat.

35. kapitola - ctnost dobrotivosti

Kdo pevně drží nejvyšší symbol,
k tomu přichází celý svět.
Přichází, a nic ho neohrožuje,
přichází jen klid a blaženost.

Krásná hudba a chutná jídla
lákají poutníka k zastavení.
Avšak to, co vydává tao,
je tak matné a bez chuti!

Hledíš na ně nejsi s to je spatřit.
Nasloucháš mu a nejsi s to je slyšet.
Avšak užíváš ho nejsi s to je vyčerpat.

36. kapitola - rozpoznávat skryté

Máli být něco staženo,
muselo to být původně napjaté.
Máli být něco zeslabeno,
muselo to být původně silné.
Máli být něco odvrženo,
muselo to původně být nadměrné.
Máli být něco odejmuto,
muselo to být původně obsaženo.

Tomu se říká jemnost rozpoznávání.

To je, proč měkké a slabé
vítězí nad pevným a silným.

Tak jako ryba nemá být zbavována hlubiny,
nemá lid být seznamován s ostrými nástroji země.

37. kapitola - jak vládnout

Tao je věčné a zůstává bez konání,
a přece není nic co by nebylo vykonáno.

Kdyby je knížata a králové dovedli zachovávat,
všechno tvorstvo by se samo od sebe utvářelo.

Kdyby však ve svém rozvoji se samo zatoužilo přetvářet,
sám bych je zadržel jednoduchostí bezejmenného.

Bezejmenná jednoduchost je prosta žádostí a vášní.
Co je bez žádostí a vášní, spočívá v klidu.

Pak celý svět by se sám od sebe přivedl k míru.

38. kapitola - o ctnosti

Vznešená ctnost neprojevuje ctnost,
protože je plnost ctnosti.
Nízká ctnost nepouští ze zřetele ctnost,
protože je bez ctnosti.

Vznešená ctnost nejedná
a nečiní si nárok zasahovat.
Nízká ctnost jedná
a činí si nárok zasahovat.

Vznešená lidskost jedná,
aniž si činí nárok zasahovat.
Vznešená spravedlnost jedná
a činí si nárok zasahovat.

Vznešená obřadnost zasahuje,
a neníli, kdo by s ní souhlasil
vztahuje paže a donucuje.

Tak ztráčí se tao nastupuje ctnost,
ztráčí se ctnost nastupuje lidumilnost,
ztráčí se lidumilnost nastupuje spravedlnost,
ztráčí se spravedlnost nastupuje obřadnost.

Obřadnost je zaschlá slupka věrnosti a loajality
a počátek zmatků.

Přemoudřelost je zbujelý květ tao
a počátek hlouposti.

Proto muž vskutku velkorysý
vždy se přidržuje jádra, nikoli slupky,

vždy se přidržuje plodu, nikoli květu.
Podrží jedno, odmítá druhé.

39. kapitola - základ pořádku

Hle, co odpradávná obsáhlo jedno:
nebesa obsáhla jedno, aby se zjasnila;
země obsáhla jedno, aby se zpevnila;
duch obsáhl jedno, aby byl účinný;
hlubina obsáhla jedno, aby se naplnila;
tvorstvo obsáhlo jedno, aby se zrodilo;
knížata a králové obsáhly jedno,
aby správně řídili říši.

To vše způsobilo jedno

Kdyby nebesa nebyla jasná,
hrozilo by jim, že se roztrhnou.
Kdyby země nebyla pevná,
hrozilo by jí, že se propadne.
Kdyby duch nebyl účinný,
hrozilo by mu, že ustane,
Kdyby hlubina nebyla naplněna,
hrozilo by jí, že vyprahne.
Kdyby se tvorstvo nerodilo,
hrozilo by mu, že zanikne.
Kdyby knížata a králové neřídili správně říši,
ale byli pyšní a povýšení,
hrozilo by jim, že budou svrženi.

Neboť vznešené má své kořeny v bezvýznamném,
vysoké má své kořeny v nízkém.
Jestliže knížata a králové se sami zovou
"sirotky", "opuštěnými", a "nicotnými",
zdaž to není proto,
že za svůj základ považují bezvýznamné?

Jednotlivé části vozu netvoří ještě dohromady vůz.
Proto: nechtěj se ojediněle stkvít jako drahokam
ani se drolivě rozpadat jako kamení.

40. kapitola - účinnost odcházení

Návratnost je pohybem tao,
poddajnost je projevem tao.

Nebesa a země a všechno tvorstvo
mají svůj vznik v bytí;
bytí má svůj vznik v nebytí.

41. kapitola - stejnost rozdílnosti

Slyšili vynikající učenec o tao,
snaží se ze všech sil je následovat.
Slyšili průměrný vzdělanec mluvit o tao,
občas je zachovává, občas o ně nedbá.
Slyšili polovzdělanec mluvit o tao,

dá se do hlasitého smíchu.

Kdyby však tao nebylo vysmíváno,
ani by to nemohlo být opravdové tao.
Proto se praví v mudrosloví:
Tao ve svém jasu zdá se temné,
ve svém postupu zdá se ustupovat,
ve své prostotě zdá se podružné.

Nejvyšší ctnost se jeví jako prohlubeň,
nejvyšší bělost se jeví jako poskvrna,
nejrozsáhlejší ctnost se jeví jako nedostatečná,
nejpevnější ctnost se jeví jako vratká,
nejstálejší čestnost se jeví jako proměnlivá.

Největší čtverec jako by byl bez rohů,
největší nádoba jako by byla bez dna,
nejmocnější tón jako by byl bez zvuku,
nejvyšší forma jako by byla bez tvaru.

Tao zůstává skryté a beze jména.
A přece: zdaž to není tao,
jež vše dobrotivě dává a dovršuje?

42. kapitola - proměny tao

Tao plodí jedno,
jedno plodí dvě,
dvě plodí tři,
tři plodí všechny věci.

Každá z bytostí nese na svém týle temnotu,
ve svém náručí objímá světlo.
Proudící životodárný dech
je uvádí v soulad.

To, čím lidé nejvíce opovrhují,
je siroba, opuštěnost, nicotnost;
a přece je králové a velmoži volí za své označení.
Neboť tak jako je možné pozbýváním nabývat,
tak lze i nabýváním pozbývat.

Čemu užili druzí, učím i já:
vše, co je násilné a zpupné,

předčasně hyne.
To budíž základem v mém učení.

43. kapitola - účinnost všeobsáhlosti

Co je na světě nejpoddajnější,
podmaňuje to, co je ve světě nejpevnější.

To, co není hmotné, proniká to, co není prostupné.
To je, z čeho poznávám prospěšnost nejdání.

Poučovat beze slov,
prospívat bez jednání.

Jen málokdo na světě toho dosahuje.

44. kapitola - varování

Věhlas, nebo tvé já
co je ti bližší?
Tvé já, nebo bohatství
co je ti dražší?
Zisk, nebo ztráta
co je pro tebe zhoubnější?

Přílišná přilnutost
nutně vede k velkým výdajům.
Přílišná hrabivost
nutně vede k těžkým ztrátám.

Víšli, kdy se uspokojit,
uvaruješ se potupy.
Víšli, kdy se ustat,
uvaruješ se pohromy.

Jan tak lze dosáhnout dlouhého trvání.

45. kapitola - rozsáhlost ctnosti

Nejvyšší dokonalost se jeví jako nedostatečná,
její působení však je bez konce
Nejvyšší plnost se jeví jako prázdnota,
její působení však je bez vyčerpání.

Vrcholná přímota vypadá jako pokřivenost,
vrcholná obratnost vypadá jako nemotornost,
vrcholná výmluvnost vypadá jako nevyřečnost.

Neklid přemáhá chlad,

klid přemáhá žár.

Jen čiré a klidné může být mírou světa.

46. kapitola - krotit vášně

Vládneli ve světě tao,
jezdečtí koně se chovají v ohradách,
aby hnojili a obdělávali pole.
Nevládneli ve světě tao,
váleční koně se plemení
a potulují ve stepích.

Není většího zločinu
než povolovat vášním.
Není většího neštěstí
než neznat míru.
Není větší pohromy
než bažit po zisku.

Protože znát míru, kdy se spokojit,
znamená být trvale spokojen.

47. kapitola - nazírat vzdálené

Je možno poznávat svět,
aniž vykročíme ze svého domu.
Je možné nazírat tao nebes,
aniž vyhlédneme ze svého okna.

Čím déle kdo jde,
tím méně poznává.

To je, proč moudrý
poznává vše aniž kam jde,
rozlišuje vše aniž na něco hledí,
dovršuje vše aniž něco koná.

48. kapitola - odkládat vědomosti

Kdo se soustředí na vzdělání,
den ze dne si více osvojuje;
kdo se soustředí na tao,
den ze dne se více oprošťuje.

Postupným oprošťováním
dospíváme nakonec k nejednání.
Nejednámeli, nezůstává nic,
co by nebylo vykonáno.

Svět lze získat jen trvalým nevměšováním.
Kdo se vměšuje, nikdy nemůže získat svět.

49. kapitola - ctnost shovívavosti

moudrý zůstává bez trvalé přilnutosti,
srdce všech lidí činí svým srdce.

K dobrému jsem dobrý,
k nedobrému jsem také dobrý;
tak prosazuji dobro.

K věrnému jsem věrný,
k nevěrnému jsem také dobrý;
tak prosazuji věrnost.

Moudrý ve vztahu ke světu
zůstává plachý a uzavřený,
své srdce však rozšiřuje na celý svět.

Na to, k čemu všichni upírají zrak i sluch,
hledí moudrý shovívavě jako na dětinskost.

50. kapitola - oceňovat život

Vstupujeme do zrození,
vcházíme do smrti.
Ti, kdo směřují do zrození,
jsou tři z deseti.
Ti, kdo směřují do smrti,
jsou tři z deseti.
Ti ze zrozených,
kteří se řítí do oblasti smrti,
jsou rovněž tři z deseti.

Proč je tomu tak?
Protože nadměrně žijí svůj život.

Slyšel jsem, že ten,
kdo správně řídí svůj život,
procházíje pustinou
nesetká se s nosorožcem ani s tygrem;
procházíje bitvou
nesrazí se se zbraní ani štítem.

Nosorožec nemá, kam by vrazil svůj roh,
tygr nemá, kam by zatnul své drápy,
zbraň nemá, kam by zapustila své ostří.

Proč je tomu tak?
Protože pro něj neexistuje oblast smrti.

51. kapitola - živit ctnost

Tao vše plodí,
ctnost vše živí,
realizuje a ztvárňuje vše,
posiluje a dovršuje vše.

Proto mezi bytostmi není jediná,
jež by neměla úctu k tao a vážnost k ctnosti.

Úcta k tao a vážnost k ctnosti
není nikým přikazována,
vyplývá trvale z jejich přirozenosti.

Tao vše plodí,
ctnost vše živí,
dává růst, vychovává a dovršuje,
vede ke zralosti, vyživuje a ochraňuje.

Vytvářet a nevlastnit,
působit a nezáviset,
být v čele a neovládat.

To je, co se nazývá tajemnou ctností.

52. kapitola - návrat k prapůvodu

Existuje začátek světa;
lze jej nazvat matkou veškerenstva.

Kdo zná matku,
poznává podle ní i děti.
Kdo zná děti,
přidrží se podle nich i matky.

Kdo se uzavírá vnějšku
a zamyká brány (svých smyslů),
zůstává do konce života bez pohromy.

Kdo se otevírá vnějšku
a pachtí za svými záležitostmi,
zůstává do konce života bez pomoci.

Vnímat nepatrné znamená být osvětlený;
chránit v sobě slabé znamená být silný.

Používejte jeho světla,
obnovujte jeho osvětlenost
a neuvedete se od zkázy.

Tomu se říká sledovat věčnost.

53. kapitola - svědectví nadbytku

Kdybych měl být jen omezen nadání
a kráčel cestou velkého tao,
jediného bych se bál: rozpínavě jednat.

Cesta velkého tao je zcela rovná a prostá,
lidé však volí raději nerovné stezky.

Mít paláce přeplněné nádherou,
ale pole zarostlá býlím
a sýpky zející prázdnotou
oblékat přepychová roucha
a k opasku připínat ostré meče
žít v nadbytku jídla a pití
uprostřed přepychu a bohatství
tomu se říká chvástat se lupičstvím!

A to rozhodně není cesta velkého tao!

54. kapitola - pěstovat nazírání

Co je dobře vkořeněno, nedá se vytrhnout.
Co je dobře uchopeno, nemůže se vymknout.
Pak oběti, přinášené předkům syny a vnuky,
mohou trvat bez přestání.

Budešli to pěstovat v sobě,
tvá ctnost bude opravdová;
budešli to pěstovat v rodině,
tvá ctnost bude hojná;
budešli to pěstovat v obci,
tvá ctnost bude oplývající;
budešli to pěstovat v zemi,
tvá ctnost bude všeobsáhlá;
budešli to pěstovat ve světě,
tvá ctnost bude všepřonikající.

Proto: Pohlížej na sebe jako na druhé,
na svou rodinu jako na rodiny druhých,
na svou obec jako na obec druhých
na svou zemi jako na zemi druhých,
na svou říši jako na říši druhých.

Kterak vím, že takto je tomu ve světě?
Právě na základě tohoto.

55. kapitola - pečet' tajemného

Kdo v sobě uchovává plnost ctnosti,
je podoben novorozenému děcku:
jedovatý plaz a hmyz ho nezasáhne,
divoká zvěř ho nenapadne,
dravý pták ho neuchvátí.

Ač má kosti slabé a svaly měkké,
jeho stisk je pevný.
Ač nezná spojení dvou pohlaví,
jeho plodivá síla je dokonalá,
neboť obsahuje plnost vitality.
Ač celý den vzlyká a křičí,
jeho hlas nezhrubne,
neboť obsahuje plnost souladu.

Znát plnost souladu znamená věčnost.
Znát věčnost znamená osvícenost.
Zvyšovat nadměrně svůj život znamená zhoubu.
Podrobovat mysl vášni znamená zvůli.

Co je příliš silné,
počne uvadat a chátrat;
a to je pro tao.ti
Co je proti tao,
předčasně zaniká.

56. kapitola - síla tajemného

Ten, kdo ví, nemluví;
ten, kdo mluví, neví.

Uzavírat se vnějšku,
zamykat brány (svých smyslů)!

Zmírňovat svou ostrost,
pořádat svůj chaos,
tlumit svou zář,
ztotožňovat se s vlastním prachem.
To se nazývá "tajemstvím stejnosti".

Proto zde nemůže být přilnutosti
a tedy ani odcizení;
nemůže zde být ziskuchtivosti
a tedy ani poškození;
nemůže zde být povyšování

a tedy ani ponižování.

Proto je to tím nejvzácnějším na světě.

57. kapitola - prostota chování

Spravuj zemi s opravdovostí,
používej vojska s důmyslností,
získávej svět nevměšováním.
Odkud vím, že tomu tak má být?
Odtud:

Čím více je ve světě zákazů a záповědí,
tím více lid chudne.

Čím více je ostrých nástrojů mezi lidem,
tím více je zmatků v zemi.

Čím více chytrosti a obratnosti má člověk,
tím více vzniká výmyslů a výstředností.

Čím více se vydává zákonů a nařízeních,
tím více je zlodějů a lupičů.

Proto praví moudrý:

Já nezasahuji a lid se sám rozvíjí;
setrávám v klidu a tichu a lid se sám napravuje;
nevměšuji se a lid sám do sebe prospívá;
nic si neřádám a lid sám si uchovává jednoduchost.

58. kapitola - sled proměn

Jeli vláda mírná a nevtíravá,
je lid prostý a počestný.
Jeli vláda ostrá a podezíravá,
lid je lstivý a úskočný.

Štěstí, žel, vyrůstá z neštěstí!
Neštěstí, žel, skrývá se ve štěstí!
Kdo rozpozná jejich krajní meze?
Nemožnost je zastavit?

Tak se opravdovost zvrací v prohnanost,
dobrota se zvrací v šalebnost.
Pobloudilost lidská trvá věru od nepaměti!

Proto moudrý
může být příkrý, aniž ubližuje,
může být ostrý, aniž zraňuje,
může být přímý aniž omezuje,
může zářit, aniž oslňuje.

59. kapitola - uchovávat tao

Při správě lidu a službě nebi
nic není tak důležité jako zdrženlivost.
Neboť jen zdrženlivostí se dochází k tomu,
čemu se říká umění včas se ovládnout.

Předcházet včas ústupností znamená
rozvíjet vrcholnou míru ctnosti.
Kdo rozvíjí vrcholnou míru ctnosti,
nemá, v čem by neobstál.

Nemáli, v čem by neobstál,
nelze poznat meze jeho možností.
Nelze poznat meze jeho možností,
pak může obsáhnout zemi.

Obsáhneli matku země,
může dojít dlouhého trvání.

Tomu se říká být hluboce vkořeněn
a pevně zakotven,
znát cestu dlouhého života
a stálého nazírání tao.

60. kapitola - být na svém místě

Spravovat mocnou říši
je jako smažit křehkou rybu.

Jeli svět řízen v souladu s tao,
démoni v něm neprojevují své síly.
Nikoli proto, že by se jim nedostávalo sil,
ale proto, že svými silami neškodí člověku.

Nejenže svými silami neškodí člověku,
ale tím, že ani moudrý neškodí člověku,
nikdo z nich nikomu neškodí,
takže ctnost se může oboustranně množit.

61. kapitola - ctnost skromnosti

Velký stát, který se dovede sklánět dolů,
stává se průsečíkem světa,
plodivou silou světa.

Samice vždy přemáhá samce klidností.
Klid jí dává místo dole.

Tak i velký stát,
dovedeli se sklonit před malým státem,

získává si malý stát.
A malý stát,
dovedeli se sklonit před velkým státem,
získává si velký stát.

Tak jednomu slouží nízké postavení k tomu,
aby si získal,
druhému slouží nízké postavení k tomu,
aby byl získán.

Vše, co si velký stát žádá,
je mít a udržet si velký počet lidí.
Vše, co si malý stát žádá,
je zapojit se činností do velkého počtu lidí.

Máli každý z obou dosáhnout to,
po čem touží,
pak ten, který je velký,
se musí umět snížit.

62. kapitola - uskutečňování skromnosti

Tao je bezpečným spočínutím všeho tvorstva:
dobrému je vzácným příkladem,
nedobrému je pomocným útočištěm.

Krásná slova mohou přinášet obdiv,
vznešené činy mohou přinášet postu.
I když je v člověku něco nedobrého,
je třeba ho zavrhovat?

Proto: když při nastolení panovníka
a jmenování jeho tří ministrů
se překládají dary z nefritu,
doprovázené čtyřspřežím vzácných koní,
zdaž daleko lépe nejedná ten,
kdo v klidu sedí a nabízí (darem) toto tao?

Co bylo důvodem, že staří tolik ctili toto tao?
Neříká se snad o něm:
kdo po něm prahne, dosahuje ho
a jeho viny mu budou prominuty?

Proto je tím nejvzácnějším na světě?

63. kapitola - myslit na počátek

Jednej bez zasahování,
uskutečňuj bez vměšování,
vychutnej bez vychutnávání.

Nahlížej v malém velké,

v nepočetném mnohé.
Odplácej křivdu ctností.
Připravuj obtížné, dokud je snadné,
prováděj velké, dokud je nepatrné.

Obtížné věci světa je nutno konat od snadných;
velké věci světa je nutno konat od nepatrných.
Proto moudrý tím, že nikdy neusiluje o velikost,
může svou velikost dovršovat.

Kdo lehce přitakává, nutně pozbývá důvěry.
Kdo mnohé bere lehkovážně, nutně má četné obtíže.
Proto moudrý tím, že pokládá vše za závažné,
nikdy se neocitá v nesnázích.

64. kapitola - pamatovat na nepatrné

Co je pokojné, lze snadno ovládat.
Co dosud není určeno, lze snadno uspořádat.
Co je křehké, lze snadno roztříštit.
Co je nepatrné, lze snadno rozptýlit.
Působ na to, co dosud nevzniklo,
pořádej to, co dosud není rozvráceno.

Strom silný jako náruč
vyrůstá z nepatrného výhonku.
Věž vysoká devět pater
vzniká z hrstí nakupené hlíny.
Cesta dlouhá tisíc mil
začíná stopou první kročeje.

Kdo chce v něčem zasahovat, ničí to.
Kdo si chce něco přisvojit, ztrácí to.
Moudrý tím, že nezasahuje, nic neničí,
tím, že si nic nepřisvojuje, nic neztrácí.

Lidé při svém počínání
kdykoli jsou takřka u výsledku
vždy vše zmaří.
Bud' proto pečlivý na konci,
jako jsi byl na začátku,
pak nezmaříš žádné dílo.

Proto moudrý
touží (zůstat) bez tužeb
a necení si těžko přístupného.
Učí (zůstat) bez poučování
a napravuje poklesky lidí.
Tím napomáhá tvorstvu,
aby uchovalo svou přirozenost
a neodvážilo se zasahovat.

65. kapitola - ctnost pravosti

Ti, kdož v pradávnu správně uplatňovali tao,
nesnažili se jím nabádat lid k osvícenosti,
ale k tomu, aby si uchoval prostotu.

Obtíže při správě lidu
vznikají z přílišné zchytralosti.
Řádit zemi se zchytralostí
znamená pohromu země.

Řídit zemi bez zchytralosti
znamená požehnání země.

Kdo zná tyto dvě cesty,
ovládá i dokonalý vzor (vlády).
Mít trvale na mysli tento vzor
znamená obsahovat tajemnou ctnost.

Tajemná ctnost je nesmírně hluboká,
nesmírně široká,
je rubem všeho bytí.

Tím dochází k velkému zpodobnění.

66. kapitola - ustupovat do pozadí

Jak je možné, že řeky a moře
mohou kralovat tisícovým údolím?
Protože se dovedou dokonale sklánět dolů.
Proto mohou být králi tisícových údolí.

Tak i moudrý (vládce):
aby mohl být nad lidem,
musí svá slova umět klást pod lid;
aby mohl být před lidem,
musí svou osobu umět klást za lid.

Proto může zůstat nahoře,
aniž jej lid pociťuje jako tíhu;
proto může zůstat vpředu,
aniž jej lid pociťuje jako újmu.

Proto jej celý svět s radostí podporuje,
aniž pociťuje hněv a odpor.
Protože s nikým nesoupeří,
není na světě nikdo,
kdo by se s ním odvážil měřit.

67. kapitola - tři poklady

Všichni na světě říkají,
že má velikost se jeví jako nicotnost.
Avšak zdaž není něco velké právě tím,
že se jeví jako nicotné?
Kdyby se jevílo jako vzácné,
zdaž už dávno by to nebylo bezcenné?

Mám tři klenoty,
které uchovávám jako poklad:
první je milosrdnost,
druhý zdrženlivost,
třetí je skromnost, jež mi brání
být prvním na světě.

Kdo je milosrdný, může být odvážný;
kdo je zdrženlivý, může být velkorysý;
kdo se neodvažuje být první na světě,
může stát v čele vlády a správy.

Když dnes na úkor milosrdenství roste jen opovážlivost,
když na úkor zdrženlivosti roste jen rozpínavost,
když na úkor skromnosti roste jen panovačnost,
znamená to jistou smrt!

Milosrdnost přináší vítězství v bitvě
a neochvějnost v obraně.
Koho chtějí nebesa ochránit,
toho obklopují milosrdenstvím.

68. kapitola - být sjednocen s nebesy

Kdo vyniká jako vojevůdce,
není výbojný.
Kdo vyniká jako válečník,
není prchlivý.

Kdo vyniká v přemáhání protivníka,
není svárlivý.
Kdo vyniká v zacházení s lidmi,
dovede se ponížít.

Tomu se nazývá ctnost smířlivosti,
tomu se říká schopnost zacházet s lidmi,

to znamená sjednocení s nebesy
od nejstarších dob vrchol všeho.

69. kapitola - působnost tajemného

Ve válečné taktice známé rčení:
lépe dělat hosta než pána domu,
raději couvnout o krok než vyrazit o píd'.

Tomu se říká
postupovat bez výpadu,
odrážet bez střetnutí,
čelit bez nepřátelství,
svírat zbraň bez úderu.

Není většího neštěstí
než podceňovat nepřítele.
Kdo podceňuje nepřítele,
jako by dával v sázku své poklady.

Proto:
zkřížili se navzájem dvě rovnocenné zbraně,
zvítězí ten, kdo má slitování.

70. kapitola - obtížnost chápání

Slova, jež říkám,
jsou tak snadná k pochopení,
tak snadná k provádění!

A přece není na světě nikdo,
kdo by to dovedl chápat,
kdo by to dovedl provádět!

Slova mají své původce,
skutky mají svého strůjce.
Avšak protože je nelze poznat,
ani mne nikdo nechápe.

Těch, kdož mne chápou,
je jen vzácně málo,
a proto i já se zdám vzácný.

Proto moudrý:
ač je zahalený hrubou suknicí,
chová v srdci vzácný drahokam.

71. kapitola - vadnost vědění

Chápat, co není známé, je vrchol;
nechápat, co je známé, je vada.

Jen ten, kdo se dovede trápit pro tuto vadu,
může se do ní oprostít.

Moudrý je prost této vady,
protože se nad ní dovede trápit.

Proto může být bez vady.

72. kapitola - láska k sobě

Kdy že lid neděsí hrozného,
dochází k nejhroznějšímu.

Proto: nečiň jeho životní prostor příliš těsný;
nečiň jeho životní úděl příliš trpký.

Neboť jen nebudeli roztrpčován,
nebude se cítit roztrpčen.

Proto moudrý
má vědomí sebe, aniž pomýšlí na obdiv,
má lásku k sobě, aniž pomýšlí na pocty.

Podrží jedno a odmítá druhé.

73. kapitola - odvaha jednat

Kdo spojuje statečnost s odvahou,
končí smrtí;
kdo nespojuje statečnost s odvahou,
zůstává živ.

To obojí může být jak k prospěchu,
tak i ke škodě.

Kdo však pronikne úradky nebes,
aby věděl, co zavrhuje?

Proto i moudrý se ocitá v těžkostech.

Tao nebes nesoupeří a vždy dokonale vítězí;
s nikým nehovoří a vždy dokonale odpovídá;
nikoho neláká a vše k němu samo přichází;
zůstává neúčastné a vše dokonale osnuje.

Jak nesmírná, jak rozlehlá je síť nebes!
Její oka jsou řídká nic však nepropustí.

74. kapitola - překonávat sebeklam

Když se lid neděsí smrti,
co pomůže mu vyhrožovat smrtí?

Jestliže lid, žijící v trvalém strachu před smrtí,
se začne chovat vzpurně
a já mám moc zakročit a ztrestat ho smrtí
kdo se odváží?

Vždyť je to popravčí, kdo popravuje.
Avšak popravovat místo popravčího,
zdaž to neznamena totéž
jako tesat sekyrou místo tesaře?

Kdo užívá sekyry místo tesaře,
jen zřídka kdy vyvázne se zdravou rukou.

75. kapitola - zhoubnost chtivosti

Lid hyne hlady,
protože nadřizení vymáhají příliš dávek.
Proto lid hyne hlady.

Lid se těžko spravuje,
protože nadřizení příliš zasahují.
Proto se lid těžko spravuje.

Lid bere smrt na lehkou váhu,
protože musí příliš usilovat o život.
Proto bere lid smrt na lehkou váhu.

Zdaž ničím nezáviset na životě
není vzácnější než přeceňovat život?

76. kapitola - varovat se násilí

Když se člověk rodí, je slabý a poddajný.
Když umírá, je pevný a silný.

Všechno tvorstvo, stromy a rostliny,
když se rodí, jsou vláčné a křehké.
Když umírají, jsou seschlé a ztvrdlé.

Tak to, co je pevné a silné,
směřuje ke smrti,
co je slabé a poddajné
směřuje k životu.

To je, proč zbraně, jsouli příliš mocné,
nepřinášejí vítězství,
proč stromy, jsouli příliš zdatné,
neujdou sekyře.

Silné a mohutné má místo dole,
slabé a poddajné má místo nahoře.

77. kapitola - tao nebes

Tao nebes
zdaž se nepodobá napínání luku?

Co je vysoko, stlačuje dolů,
co je nízko, pozvedá nahoru.
Odnímá, kde je přebytek,
přidává, kde je nedostatek.

Odstraňovat přebytečné,
napravovat nedostatečné,
tot' tao nebes.

Jiné je tao člověka.
Odnímá, kde je nedostatek,
a nabízí, kde je přebytek.

Kdo má takový přebytek,
aby jej mohl nabídnout světu?
Pouze ten, kdo obsahuje tao.

Proto moudrý
působí, aniž na čem závisí,
dovršuje, aniž na čem lpí.

Zdaž to není tím, že nikdy netouží
ukazovat na odiv svou dokonalost?

78. kapitola - zodpovědnost v důvěře

Nic na světě není tak měkké a poddajné
jako voda,
a přec v tom, jak překonává pevné a silné,
ji nic nepřekoná.
Proto ji nemůže nic zastoupit.

Není na světě, kdo by nevěděl,
že slabé překonává silné,
a poddajné překonává pevné,
a přece nikdo neumí podle toho jednat.

Proto praví moudrý:
Kdo na sebe bere poklesky země,
může být vladařem, hodným jména
nejvyššího obětníka boha půdy.

Kdo na sebe bere neštěstí země,
může být panovníkem, hodným jména
krále světa.

Taková jsou slova pravdy
i když se zdají protismyslná.

79. kapitola - zodpovědnost v závazcích

Dojdeli k smíru ve velké nenávisti,
něco z nevraživosti vždy přece zůstává.
Je možné to pokládat za dokonalé?

To je, proč moudrý
dodržuje závazky levé strany smlouvy
a neuplatňuje své požadavky vůči druhým.

Ten, kdo má ctnost, trvá na svých závazcích;
ten, kdo nemá ctnost, trvá na svých požadavcích.

Tao nebes nezná osobní zaujetí,
vždy však stojí na straně dobrého.

80. kapitola - zachovávat nezávislost

I když je malý stát s malým počtem lidí
a má různé nástroje vlády a správy,
ať jich nepoužívá.

Pečuj, aby lid hleděl na smrt vážně
a neodcházel do vzdálených končin.
I když bude mít lodě a vozy,
necht' není, kdo by do nich vstupoval.
I když bude mít pancěře a meče,
necht' není, kdo by je používal.

Učiň, ať se lid navrátí
k užívání uzlů místo písma;
ať shledává svůj pokrm chutný,
svůj oděv krásný,
své obydlí pokojné,
svůj život radostný.

Pak budou sousedící země
zdálky na sebe pohlížet
štěkot psů a kokrhání kohoutů
se bude mezi nimi rozléhat
a přece bude každý spokojeně v stáru umírat,
aniž zatouží přecházet z jedné země do druhé.

81. kapitola - rozvíjet podstatné

Pravdivá slov a nebývají líbivá,
líbivá slova nebávají pravdivá.

Co je dobré nepotřebuje obhajoby,
co potřebuje obhajoby, není dobré.

Kdo ví, nepotřebuje vědomosti,
kdo potřebuje vědomosti, neví.

Moudrý nehromadí.
Tím, že vše činí pro druhé,
sám stále získává;
tím, že vše dává druhým,
sám stále více dostává.

Takové je tao nebes:
prospívá a nikdy neškodí.
Takové je tao moudrého:
jedná a nikdy nesoupeří.